Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1365

[Total No. of Pages : 2

[6426]-242

F.Y. M.Ed. (General)

101 : Psychology of Learning and Development

(2015 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Describe nature and characteristics of Behaviorism. Explain it's educational importance. **[15]**

OR

Explain Guilford's theory of intelligence with a proper diagram. Give the educational importance of Guilford's theory with suitable examples.

Q2) Describe Bruner's concept attainment model. Give the importance of Bruner's model in the teaching learning process. **[15]**

OR

What is development? Explain stages and various factors influencing development with suitable examples.

Q3) **Write short notes (any four) :** **[20]**

a) Features of structuralism.
b) Educational importance of piaget's cognitive development theory.
c) Concept of emotional intelligence.
d) Factors influencing learning.
e) Importance of stress reduction model.
f) Concept of brainstorming.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD-1365

[6426]-242
F.Y. M.Ed. (General)
101 : Psychology of Learning and Development
(2015 Pattern) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्रश्न 1) वर्तनवादाचे स्वरूप आणि गुणवैशिष्ट्ये विशद करा. त्याचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

गिलफार्डची बुद्धिमत्तेची उपपत्ती योग्य आकृतीसह स्पष्ट करा. गिलफोर्डच्या उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्त्व योग्य उदाहरणांसह दया.

प्रश्न 2) ब्रुनरच्या संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाचे स्पष्टीकरण करा. ब्रुनरच्या संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाची अध्ययन – अध्यापन प्रक्रियेतील उपयुक्तता सांगा. **[15]**

किंवा

विकास म्हणजे काय? विकासाच्या पायऱ्या आणि विकासावर परिणाम करणारे घटक योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) रचनावादाची वैशिष्ट्ये.

ब) पियाजेची बोधनिक विकासाच्या उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्त्व.

क) भावनिक बुद्धीमत्ता संकल्पना.

ड) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक.

इ) ताण – तणाव कपातीकरण प्रतिमानाचे महत्त्व.

फ) बुद्धिमंथन संकल्पना.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1366

[Total No. of Pages : 2

[6426]-243

First Year M.Ed. (General)

MED-102 : HISTORY AND POLITICAL ECONOMY OF EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain the concepts of Buddhist philosopy. Explain Buddhist Education system in India with reference to following points. **[15]**

a) Aims of Education
b) Methods of teaching
c) Curriculum
d) Role of teacher

OR

Explain the concept of liberalization in education and explain the impact of Globalization in Education.

Q2) What is Human Development Index (HDI). How will it help in todays educational system in India. **[15]**

OR

Explain the relationship between education, economic development and income distribution.

Q3) Write Short Notes (any four). **[20]**

a) Concepts of Privatization of Education
b) Aims and Objectives of Vedic Education
c) Political Economy of Education & Social change.
d) Contribution of wood despatch in Indian Education.
e) Human capital development.
f) Role of private organization in Secondary Education.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1366

[6426]-243

First Year M.Ed. (General)

MED-102 : HISTORY AND POLITICAL ECONOMY OF EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *50*

सूचना :-
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्र.1) बौद्ध तत्त्वज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा. भारतातील बौद्ध शिक्षणपद्धती खालील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) शिक्षणाची ध्येये

ब) अध्यापन पद्धती

क) अभ्यासक्रम

ड) शिक्षकाची भूमिका

किंवा

शिक्षणातील उदारीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा आणि जागतिकीकरणाचा शिक्षणावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.2) मानवी विकास निर्देशांक म्हणजे काय? भारतातील आजच्या शिक्षण व्यवस्थेत त्याचा कसा फायदा होईल? **[15]**

किंवा

शिक्षण, आर्थिक विकास आणि उत्पन्न वितरण यांच्यातील सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) शिक्षणाच्या खाजगीकरणाची संकल्पना

ब) वैदिक शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्ट्ये

क) शिक्षणाची राजकीय अर्थव्यवस्था आणि सामाजिक बदल

ड) वूडच्या खलित्याचे भारतीय शिक्षणातील योगदान

इ) मानवी भांडवल विकास

फ) माध्यमिक शिक्षणात खाजगी संस्थांची भूमिका

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1367

[Total No. of Pages : 2

[6426]-244
First Year M.Ed. (General)
103 : EDUCATIONAL STUDIES
(2015 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Write the nature of Indian Education System after Independence period. Explain the challenges of contemporary Indian Education System. **[15]**

OR

What is mean by Education for democracy? How will you import this education to your students. Explain with examples.

Q2) Explain the need of cultural development. Explain the role of teacher for cultural development. **[15]**

OR

Explain the need of gender studies as a teacher. What activities you will implement in school to inculcate gender equality.

Q3) Write short notes (Any four). **[20]**

a) Concept of inclusive education
b) Activities for national integration
c) Importance of interdisciplinary education
d) Advantages of political Education
e) Impact of technology in teaching learning process
f) Role of teacher in development of leadership qualities

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1367

[6426]-244

First Year M.Ed. (General)

103 : EDUCATIONAL STUDIES

(2015 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2 तास]* *[एकूण गुण : 50*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

5) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्र.*1)* स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतीय शिक्षण प्रणालीचे स्वरूप लिहा. समकालीन भारतीय शिक्षण प्रणाली समोरील आव्हाने स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

लोकशाही शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. लोकशाही शिक्षण विद्यार्थ्यांना तुम्ही कसे द्याल? उदाहरणाद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.*2)* सांस्कृतिक विकासाची गरज स्पष्ट करा. सांस्कृतिक विकसनशीलतेसाठी शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

लैंगिक शिक्षणाची गरज स्पष्ट करा. शिक्षक म्हणून तुम्ही स्त्री-पुरूष समानतेसाठी शाळेमध्ये कोणते उपक्रम राबवाल?

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **[20]**

अ) सर्वसमावेशक शिक्षणाची संकल्पना

ब) राष्ट्रीय एकात्मकतेसाठी उपक्रम

क) आंतर विद्याशाखीय शिक्षणाचे महत्त्व

ड) राजकीय शिक्षणाचे फायदे

इ) अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेत तंत्रज्ञानाचा प्रभाव

फ) नेतृत्वगुण विकसनामध्ये शिक्षकाची भूमिका

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1368

[Total No. of Pages : 2

[6426]-245

First Year M.Ed. (General)

M.Ed. 104 : INTRODUCTION TO RESEARCH METHOD

(2015 Pattern) (Semester - I)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain in brief, types of educational research. Write difference between fundamental and applied research. **[15]**

OR

Describe the need of educational research. Which are the different areas of educational research? Explain any five areas of educational research. **[15]**

Q2) What is mean by 'Population' and 'Sample' in research. Explain the concept and types of variables with examples. **[15]**

OR

Write about different tools and techniques of educational research. Explain observation techniques in detail. **[15]**

Q3) Write short notes (Any four). **[20]**

a) Write the sources of hypothesis.

b) Explain stratified and multistage sampling.

c) Describe online and offline reference.

d) Explain uses of assumption in research.

e) Describe objectives of experimental research.

f) Write importance of interview technique.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1368

[6426]-245

First Year M.Ed. (General)

M.Ed. 104 : INTRODUCTION TO RESEARCH METHOD

(2015 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *50*

सूचना :-
1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्र.1) शैक्षणिक संशोधनाचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा. मूलभूत संशोधन व उपयोजित संशोधन यातील फरक लिहा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक संशोधनाची गरज विशद करा. शैक्षणिक संशोधनाची विविध क्षेत्रे कोणती? शैक्षणिक संशोधनाची कोणतीही पाच क्षेत्रे स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.2) शैक्षणिक संशोधनात 'जनसंख्या' आणि 'न्यादर्श' म्हणजे काय? चलांची संकल्पना व प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक संशोधनाची विविध साधने व तंत्र याबाबत लिहा. निरीक्षण तंत्र सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) परिकल्पनेचे स्त्रोत लिहा.

ब) वर्गीकृत आणि बहुस्तरीय नमुनापद्धती स्पष्ट करा.

क) ऑनलाईन आणि ऑफलाईन संदर्भ विशद करा.

ड) संशोधनामध्ये गृहितकांचे उपयोग स्पष्ट करा.

इ) प्रायोगिक संशोधनाची उद्दिष्टे विशद करा.

फ) मुलाखत तंत्राचे महत्त्व लिहा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1369

[Total No. of Pages : 4

[6426]-246
First Year M.Ed. (General)
MED 201 : PHILOSOPHY OF EDUCATION
(2015 Pattern) (Semester - II)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for question of 15 marks is about 350-400 words.***
4) ***Word limit for question of 5 marks is about 130-150.***
5) ***Students should strictly follow the given word limit.***

Q1) What is the scope of philosophy? Explain interrelationship between Philosophy and education. **[15]**

OR

What are the basic tenets of Buddhism? Explain the nature of Buddhist education system with the help of following points. **[15]**

a) Aims of education

b) Curriculum

c) Methodology of teaching

Q2) Explain the nature of Realistic education system with the help of following points.

a) Basic tenets

b) Objectives of Education

c) Freedom & discipline **[15]**

OR

What is the meaning of values? Explain National values as mentioned in Indian constitution with their educational implications. **[15]**

Q3) Write short notes (any four) **[20]**

a) Explain various definitions of education in brief.

b) Explain educational thoughts of Mahatma Gandhiji.

c) Explain educational thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar.

d) What are the basic tenets of Marxism?

e) Write John Dewey's educational thoughts in brief.

f) Explain meaning and types of human values.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

PD1369

[6426]-246

First Year M.Ed. (General)

MED 201 : PHILOSOPHY OF EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :-
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 350-400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 130-150 शब्द.
5) शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.

प्र.1) तत्वज्ञानाची व्याप्ती काय आहे? तत्वज्ञान आणि शिक्षण यांमधील आंतर-संबंध स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

बौद्ध तत्वज्ञानाचे मूलभूत सिद्धांत काय आहेत? बौद्ध तत्वज्ञानानुसारच्या शिक्षण-पद्धतीचे स्वरूप खालील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) शिक्षणाची ध्येये

ब) अभ्यासक्रम

क) अध्यापन पद्धती

प्र.2) वास्तववादी शिक्षण प्रणालीचे स्वरूप खालील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) मूलभूत सिद्धान्त

ब) शिक्षणाची ध्येये व उद्दिष्टे

क) स्वातंत्र्य आणि शिस्त

किंवा

मूल्यांचा अर्थ काय आहे? भारतीय संविधानात नमुद केलेली राष्ट्रीय मूल्ये त्यांच्या शैक्षणिक उपयोजनासह स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही 4) **[20]**

अ) शिक्षणाच्या विविध व्याख्या थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) महात्मा गांधीजीचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा

क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.

ड) मार्क्सवादाचे मूलभूत सिद्धान्त काय आहेत?

इ) जॉन ड्युईचे शैक्षणिक विचार थोडक्यात लिहा.

फ) मानवी मूल्यांचा अर्थ व प्रकार स्पष्ट करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1370

[Total No. of Pages : 2

[6426]-247
First Year M.Ed. (General)
MED - 202 : SOCIOLOGY OF EDUCATION
(2015 Pattern) (Semester - II)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain meaning and nature of educational sociology. State difference between Educational Sociology and Sociology of Education. **[15]**

OR

Explain process of socialisation. What will be your role as teacher in the process of nationalism and international understanding.

Q2) Explain causes of terrorism and its impact on society. Suggest remedies through education to overcome problems of terrorism. **[15]**

OR

What is equality of Educational opportunity and Social Justice? Explain need to both with suitable example.

Q3) Write short notes on (Any Four) : **[20]**

a) What are the functions of education in building secularism?

b) Politicization of education.

c) State the challenges before Education due to Globalization.

d) De-Schooling of Education.

e) Education and Constitution.

f) Role of Education in Social Mobility.

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1370

[6426]-247

First Year M.Ed. (General)

MED - 202 : SOCIOLOGY OF EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2 तास]* *[एकूण गुण : 50*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द

प्र.1) शैक्षणिक समाजशास्त्राचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा. शैक्षणिक समाजशास्त्र आणि शिक्षणाचे समाजशास्त्र यातील फरक स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

सामाजिकरण प्रक्रिया स्पष्ट करा. राष्ट्रवाद आणि आंतरराष्ट्रीय सामंजस्थ या प्रक्रियांमध्ये शिक्षक म्हणून तुमची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.2) दहशतवादाची कारणे आणि समाजावरील परिणाम स्पष्ट करा. दहशतवादाच्या समस्या सोडवण्यासाठी शिक्षणाच्या माध्यमातून उपाययोजना सूचवा. **[15]**

किंवा

शैक्षणिक संधीची समानता आणि सामाजिक न्याय म्हणजे काय? या दोहोंची गरज सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) धर्मनिरपेक्षतावाद निर्माण करण्यासाठी शिक्षणाची कार्ये कोणती?

ब) शिक्षणाचे राजकीयकरण

क) जागतिकीकरणामुळे शिक्षणासमोर निर्माण झालेली आव्हाने सांगा.

ड) नि:शालाकरण

इ) शिक्षण आणि भारतीय राज्यघटना

फ) सामाजिक चलनक्षमतेमधील शिक्षणाची भूमिका

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1371

[Total No. of Pages : 2

[6426]-248

F.Y. M.Ed. (General)

203 : CURRICULUM STUDIES

(2015 Pattern) (Semester - II)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questios of 05 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Write meaning of curriculum, Syllabus and Unit. Explain philosophical bases of curriculum. **[15]**

OR

Describe stages of curriculum development. Explain patterns of curriculum organization.

Q2) Explain strategies for evaluation of curriculum in detail. **[15]**

OR

Write the scope of curriculum research. Explain any four areas of curriculum research.

Q3) **Write short notes (any four) :** **[20]**

a) Explain Taba model of curriculum development.

b) Describe scientific and humanastic approaches of curriculum development.

c) Explain types of curriculum change.

d) Describe core curriculum and activity curriculum.

e) Explain intrinsic approach to evaluation.

f) Write administrative approaches to curriculum change.

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD-1371

[6426]-248

F.Y. M.Ed. (General)

203 : CURRICULUM STUDIES

(2015 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*

प्रश्न 1) अभ्यासक्रम, पाठ्यक्रम आणि घटक यांचे अर्थ लिहा. अभ्यासक्रमाचे तात्विक आधार स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

अभ्यासक्रम विकसनाच्या पायऱ्या विशद करा. अभ्यासक्रम संघटनाचे प्रकार (patterns) स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) अभ्यासक्रम मूल्यमापनाची कार्यनीती सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

अभ्यासक्रम संशोधनाची व्याप्ती लिहा. अभ्यासक्रम संशोधनाची कोणतीही चार क्षेत्रे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) अभ्यासक्रम विकसनाचे टाबा प्रतिमान स्पष्ट करा.

ब) अभ्यासक्रम विकसनाचे वैज्ञानिक आणि मानवतावादी उपागम विशद करा.

क) अभ्यासक्रम बदलाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) गाभा अभ्यासक्रम आणि कृती अभ्यासक्रम विशद करा.

इ) मूल्यमापनाचा अंगभूत (intrinsic) दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

फ) अभ्यासक्रम बदलाचा प्रशासकीय दृष्टिकोन लिहा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1372

[Total No. of Pages : 4

[6426]-249

M.Ed. (GENERAL)

204 : Pre-Service and In-Service Teacher Education

(2015 Pattern) (Semester - II)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for question of 5 marks is 130 to 150 words.***
4) ***Word limit for questions of 15 marks is 350 to 400 words.***

Q1) Explain the concept and objectives of internship in teacher education. Explain various innovative activities which you will conduct as a teacher educator in internship. **[15]**

OR

Compare teacher education in India and U.S.A. on the basis of following points. **[15]**

a) Objectives

b) Levels of TE institutes

c) Curriculum

Q2) Explain the concept and scope of Teacher Education. Write the objectives of teacher education at secondary level. **[15]**

OR

Describe orientation and Refresher courses with the help of following points. **[15]**

a) Concept

b) Need

c) Role in professional development

P.T.O.

***Q3)* Short notes (Any Four)** **[20]**

a) Features of teacher education in vedic period.

b) Which activities will you plan for teaching in special school?

c) Recommendations of Kothari commission for T.E.

d) Functions of U.G.C in T.E.

e) Role of Faculty Development programme in the teacher's professional development.

f) Explain any two modes of curriculum transactions at secondary level.

Total No. of Questions : 3]

PD-1372

[6426]-249

M.Ed. (GENERAL)

204 : Pre-Service and In-Service Teacher Education

(2015 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना:
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शावितात.*
3) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
4) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*

प्रश्न 1) शिक्षक शिक्षणातील आंतरवासिता कार्यक्रमाची संकल्पना व गरज स्पष्ट करा. शिक्षक प्रशिक्षक म्हणून आंतरवासिता कार्यक्रमात तुम्ही कोणत्या अभिनव कृती राबवाल ते स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

पुढील मुद्द्यांच्या आधारे भारतातील आणि अमेरिकेतील शिक्षक शिक्षण यांची तुलना करा. **[15]**

अ) उद्दिष्टे

ब) शिक्षक-शिक्षण संस्थांचे स्तर

क) अभ्यासक्रम

प्रश्न 2) शिक्षक शिक्षणाची संकल्पना व व्याप्ती स्पष्ट करा. माध्यमिक स्तरावरील शिक्षक शिक्षणाची उद्दिष्टे लिहा. **[15]**

किंवा

उद्‌बोधन वर्ग आणि उजळणी वर्ग यांचे खालील मुद्द्यांच्या सहाय्याणे स्पष्टीकरण करा. **[15]**

अ) संकल्पना

ब) गरज

क) व्यावसायिक विकासातील भूमिका

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) वैदिक कालखंडातील शिक्षक-शिक्षणाची वैशिष्टये.

ब) विशेष शाळेत अध्यापनासाठि तुम्ही कोणकोणत्या कृतीचे नियोजन कराल?

क) शिक्षक शिक्षणासाठी कोठारी आयोगाच्या शिफारसी.

ड) यु.जी.सी.ची शिक्षक शिक्षणातील कार्ये.

इ) अध्यापक सुधार कार्यक्रमाची शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासातील भूमिका.

फ) माध्यमिक स्तरावरील कोणत्याही दोन अभ्यासक्रम हस्तांतरणाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1373

[Total No. of Pages : 2

[6426]-250

S.Y. M.Ed. (General)

301 : EARLY CHILDHOOD CARE EDUCATION AND ELEMENTARY EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain early childhood care education with the help of following points. **[15]**

a) Concept & planning

b) Methods of teaching

c) Activities

d) Evaluation

OR

Explain the role of educators in the following aspects of early childhood care education.

a) Observation

b) Organization

c) Co-operation

Q2) Explain Mahatma Gandhiji's educational thoughts in elementary education with respect to , **[15]**

a) Curriculum

b) Teaching learning methods

c) Freedom and discipline

OR

Write the concept of UEE. Explain the educational importance of SSA program of UEE, in present early childhood education.

Q3) Write short note (Any four). **[20]**

a) Technology and research in early childhood care education

b) Principles related to elementary education

c) Active teaching and active learning

d) Strategies for guiding young childrens' behaviour

e) Use of assessment in early childhood care education

f) Program of UEE-DPEP

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 3]

PD1373

[6426]-250

S.Y. M.Ed. (General)

301 : EARLY CHILDHOOD CARE EDUCATION AND ELEMENTARY EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.
5) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्र.1) पूर्वबाल्यावस्था शिक्षण पुढील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**
अ) संकल्पना व नियोजन
ब) अध्यापन पद्धती
क) उपक्रम
ड) मूल्यमापन

किंवा

पूर्वबाल्यावस्था शिक्षणातील शिक्षक प्रशिक्षकाची (Educator's) भूमिका खालील घटकांच्या आधारे स्पष्ट करा.
अ) निरीक्षण
ब) संघटना
क) सहकार्य

प्र.2) महात्मा गांधीजीचे प्राथमिक शिक्षणासंबंधी शैक्षणिक विचारांचे उपयोजन पुढील मुद्यांच्या आधारे कसे कराल ते स्पष्ट करा. **[15]**
अ) अभ्यासक्रम
ब) अध्ययन-अध्यापन पद्धती
क) शिस्त आणि स्वातंत्र्य

किंवा

प्राथमिक शिक्षण सार्वत्रिकरणाची संकल्पना लिहा. पूर्वबाल्यावस्था शिक्षणातील प्राथमिक शिक्षण सार्वत्रिकणांतर्गत सर्व शिक्षा अभियानाचे (SSA) शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**
अ) पूर्वबाल्यावस्था संगोपन शिक्षणातील तंत्रज्ञान आणि संशोधन
ब) प्राथमिक शिक्षणासंबंधीची तत्त्वे
क) सक्रिय अध्ययनासाठी सक्रिय अध्यापन
ड) बालकांच्या वर्तनबदलासाठी मार्गदर्शक कार्यनीती
इ) पूर्वबाल्यावस्था शिक्षणातील मूल्यांकनाचा उपयोग
फ) शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण-जिल्हा प्राथमिक शिक्षण कार्यक्रम

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : [ ]

PD-1374

[Total No. of Pages : 4

[6426]-251

M.Ed. (General)

EDUCATION

302 : Secondary and Higher Secondary Education

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for the questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for the questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Which are the different innovations in teaching-learning at Secondary and Higher Secondary education? Explain the development and characteristics of competancy based teaching. **[15]**

OR

Explain Government Schemes and Scholarships for Secondary and Higher Secondary education at national and state level.

Q2) Explain the nature, objective and functioning of following schools-

a) Navodaya Vidyalaya

b) International Schools

c) Open Schools **[15]**

OR

Explain the stages of development of secondary and higher secondary education in post-independence period.

P.T.O.

Q3) Write short notes (Any Four) : **[20]**

a) Constitutional provisions for secondary and higher secondary education.

b) Problems and Challenges of adolescent.

c) Rastriya Madhyamik Shiksha Abhiyan (RMSA).

d) Role of NCERT in quality enhancement.

e) Secondary and Higher Secondary education in England.

f) Functions of CBSC board.

▽ ▽ ▽ ▽

Total No. of Questions : 3]

PD-1374

[6426]-251

M.Ed. (General)

EDUCATION

302 : Secondary Higher and Secondary Education

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
5) *मराठी रूपांतराबाबत शंका वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.*

प्रश्न 1) माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक स्तरावरील अध्ययन-अध्यापनाचे विविध नवप्रवाह कोणते? क्षमताधिष्ठित अध्यापनाचे विकसन आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षणासाठी राज्य आणि राष्ट्रीय पातळीवरील शासनाच्या विविध योजना आणि शिष्यवृत्त्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील शाळांचे स्वरूप, उद्दिष्ट्ये आणि कार्यपद्धती स्पष्ट करा. **[15]**

अ) नवोदय विद्यालय

ब) आंतरराष्ट्रीय शाळा

क) मुक्त शाळा

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षणाच्या विकासाच्या अवस्थांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षणासंदर्भात घटनात्मक तरतुदी

ब) प्रौगंडावस्थेतील विद्यार्थ्यांच्या समस्या आणि आव्हाने

क) राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान (RMSA)

ड) गुणवत्तावाढीसाठी एन.सी.ई.आर.टी. (NCERT) ची भूमिका

इ) इंग्लडमधील माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण

फ) सी.बी.एस.सी (CBSC) बोर्डाची कार्ये

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1375

[Total No. of Pages : 4

[6426]-252

M.Ed. (General)

303 : HIGHER EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks in about 350-400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks in about 130-150 words.***

Q1) Write concept of Higher Education. Explain Functions of following agencies of Higher Education. **[15]**

a) UGC

b) ICSSR

c) AIU

OR

Explain the concept of Management of Higher Education. Write Co-curricular and community centered service programmes with examples.

Q2) Write functions of RUSA. Explain role of RUSA for improving GER in Higher Education. **[15]**

OR

Describe current status of evaluation in Higher Education and explain the online evaluation system with suitable examples.

Q3) Write short notes (any four) : **[20]**

a) Choice Based Credit System

b) API - Academic Performance Indicator

c) Problems in Higher Education

d) Constitutional Provisions for Universities

e) Functions of research in Higher Education

f) Financing of Higher Education

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

PD-1375

[6426]-252

M.Ed. (General)

303 : HIGHER EDUCATION

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्रश्न 1) उच्चशिक्षणाची संकल्पना लिहा. खालील उच्चशिक्षणातील कार्यवाहिन्यांची कार्ये स्पष्ट करा.**[15]**

अ) UGC

ब) ICSSR

क) AIU

किंवा

उच्च शिक्षणातील व्यवस्थापनाची संकल्पना स्पष्ट करा. सहशालेय आणि समाज केंद्रित उपक्रम सोदाहरण लिहा.

प्रश्न 2) राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियानाची कार्ये लिहा व त्याची उच्च शिक्षणाच्या एकूण नावनोंदणी प्रमाण सुधारण्यातील भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

उच्च शिक्षणातील मूल्यमापनाच्या सद्यस्थितीचे वर्णन करा आणि योग्य उदाहरणासह ऑनलाइन मूल्यमापन प्रणाली स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) निवड आधारित श्रेयांक प्रणाली (Choice Based Credit System)

ब) मूल्यमापन कामगिरी निर्देशांक (API)

क) उच्च शिक्षणातील समस्या

ड) विद्यापीठ संविधानात्मक तरतुदी

इ) उच्च शिक्षणातील संशोधनाची कार्ये

फ) उच्च शिक्षणातील वित्तव्यवहार

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1376

[Total No. of Pages : 2

[6426]-253

S.Y. M.Ed. (General)

M.Ed. 304 : CURRICULUM, PEDAGOGY AND ASSESSMENT

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain the concept of pedagogy. What are the main ideas expressed by Paulo Freire in Pedagogy of Oppressed? Critically analyze these ideas in the context of NEP 2020. **[15]**

OR

What is the meaning of assessment for learning? Explain the following methods of assessment with suitable examples.

a) Project work
b) Observations
c) Reflective journal

Q2) Describe Vygotsky's sociocultural theory. Explain the mediation of learning in the zone of proximal development with suitable examples. **[15]**

OR

Illustrate the role of learning in human resource development of a nation. Discuss the major issues in the alignment of curriculum, pedagogy and assessment at the level of higher education of Maharashtra.

Q3) Write short notes on (Any four) : **[20]**

a) Describe Web Alignment Model.
b) Explain Kirkpatrick's Evaluation Model.
c) Elucidate the concept of curriculum alignment.
d) Illustrate Kolb's learning cycle.
e) Describe curriculum alignment theory.
f) Explain the concept of community of practice.

☯☯☯☯

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1376

[6426]-253

S.Y. M.Ed. (General)

M.Ed. 304 : CURRICULUM, PEDAGOGY AND ASSESSMENT

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास] [एकूण गुण : *50*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द आहे.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द आहे.

प्र.*1)* अध्यापनशास्त्र संकल्पना स्पष्ट करा. पेडागॉजी ऑफ ऑपप्रेस्डमध्ये (Pedagogy of Oppressed) पाउलो फ्रेरेने व्यक्त केलेले मुख्य विचार काय आहेत? NEP 2020 च्या संदर्भात याचे गंभीरपणे विश्लेषण करा. **[15]**

किंवा

शिकण्यासाठी मुल्यांकनाचा अर्थ लिहा. खालील मुल्यांकन पद्धतींचे उदाहरणांसहीत वर्णन करा.

अ) प्रकल्प कार्य

ब) निरीक्षण

क) आत्मनिरीक्षण नोंदवही (Reflective Journal)

प्र.*2)* वायगोत्स्कीच्या सामाजिक-सांस्कृतिक सिद्धांताचे वर्णन करा. योग्य उदाहरणांसह मध्यवर्ती विकासाच्या आवस्थेमध्ये शिक्षणाची मध्यस्थी स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

देशाच्या मानव संसाधन विकासासाठी अध्ययनाची भूमिका स्पष्ट करा. महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षणाच्या स्तरावरील अभ्यासक्रम, अध्यापनशास्त्र आणि मुल्यांकन यांच्या सरेखनातील प्रमुख समस्यांवर चर्चा करा.

प्र.*3)* टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) वेब सरेखन प्रतीमानाचे वर्णन करा.

ब) किर्कपॅट्रीकचे मूल्यमापन प्रतिमान स्पष्ट करा.

क) अभ्यासक्रम सरेखन संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) कोल्बसचे अध्ययन चक्र स्पष्ट करा.

इ) अभ्यासक्रम सरेखनाच्या सिद्धांताचे वर्णन करा.

फ) सराव समुदायाची संकल्पना स्पष्ट करा.

☯☯☯☯

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1377

[Total No. of Pages : 2

[6426]-254

S.Y. M.Ed. (General)

MED 305 : EDUCATIONAL LEADERSHIP

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limits for question of 15 marks is about 350 to 400.***
4) ***Word limits for question of 5 marks is about 130 to 150.***
5) ***Students should strictly follow the word limit given.***
6) ***No supplement will be provided to the students.***

Q1) Explain concept of Leadership. Explain types of Leadership in detail. **[15]**

OR

Explain concept of power. Explain tactics of power and Bases of power in detail. **[15]**

Q2) Write meaning of conflict. Explain conflict process in detail. **[15]**

OR

Write types of motivation. Explain Maslow's theory of motivation in detail. **[15]**

Q3) **Write Short notes (Any Four)** **[20]**

a) Need of women in Leadership position.

b) Barriers faced by women in Leadership position.

c) Gender and Leadership.

d) Sexual Harassment : unequal power in the work force.

e) Conflict Resolution Techniques.

f) Concept of motivation.

Total No. of Questions : 3]

PD-1377

[6426]-254
S.Y. M.Ed. (General)
MED 305 : EDUCATIONAL LEADERSHIP
(2015 Pattern) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना:
1) *सर्व प्रश्न आवश्यक.*
2) *उजवीकडील अंक गुण दर्शावितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांना शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांना शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
5) *विद्यार्थ्यांनी दिलेली शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.*
6) *पुरवणी दिली जाणार नाही.*

प्रश्न 1) नेतृत्व संकल्पना स्पष्ट करा. नेतृत्वाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

सत्ता (Power) संकल्पना स्पष्ट करा. सत्तेच्या रणनिती (Power tactics) आणि सत्तेचे आधार (Bases of power) स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 2) संघर्ष अर्थ लिहा. संघर्ष प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

प्रेरणेचे प्रकार लिहा. मॅस्लो यांची प्रेरणा उपपत्ती स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) महिलांचे दर्जात्मक नेतृत्व गरज

ब) महिलांचे दर्जात्मक नेतृत्वातील अडथळे.

क) लिंग आणि नेतृत्व

ड) लैंगिक अत्याचार : कामाच्या ठिकाणी दुय्यम अधिकार

इ) संघर्ष निराकरण तंत्रे

फ) प्रेरणा संकल्पना

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1378

[Total No. of Pages : 4

[6426]-255

M.Ed. (General)

EDUCATION

M.E.D. 306 : Inclusive Education

(2015 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) What is Inclusive Education? Explain need and importance of inclusive education write in detail about any two policies in India regarding Inclusive Education. **[15]**

OR

Explain about challenging behaviour of students in the classroom. As a teacher how will you manage for violence and torchuring in the classroom? **[15]**

Q2) What are essential things required for an inclusive classroom? Explain the physical layout of an inclusive classroom with specific example. **[15]**

OR

As a teacher, how will you make use of the following instructional strategies for inclusion of students in the classroom? Explain with examples. **[15]**

a) Remedial teaching

b) Circle of friends

c) Team teaching

Q3) **Write note on (Any Four)** **[20]**

a) Principles of Inclusive Education.

b) Importance of Educational Reports in Inclusive classroom.

c) Importance of Individualized Educational plan (IEP) for successful Inclusion.

d) Approaches of Inclusive Education.

e) Collaborative techniques for inclusive education.

f) Development of skills necessary for Inclusive Education.

Total No. of Questions : 3]

PD-1378

[6426]-255
M.Ed. (General)
EDUCATION
M.E.D. 306 : Inclusive Education
(2015 Pattern) (CBCS) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना:
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
5) *मराठी रूपांतराबाबत शंका वाटल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न पहावेत.*

प्रश्न 1) समावेशक शिक्षण म्हणजे काय? समावेशक शिक्षणाची गरज आणि महत्त्व स्पष्ट करा. समावेशक शिक्षणासंबंधी भारतातील दोन धोरणांविलयी सविस्तर लिहा. **[15]**

किंवा

विद्यार्थ्यांचे वर्गामधील आव्हानात्मक वर्तन स्पष्ट करा. वर्गामधील हिंसा व छळ यासाठी एक शिक्षक म्हणून काय उपाययोजना कराल? **[15]**

प्रश्न 2) समावेशक वर्गासाठी आवश्यक असणाऱ्या बाबी कोणत्या समावेशक वर्गाची भौतिक मांडणी विशेष उदाहरणासह स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

वर्गामध्ये विद्यार्थ्यांचे समावेशन करण्यासाठी, एक शिक्षक म्हणून खालील अनुदेशन कार्यनितीचा उपयोग कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

अ) उपचारात्मक अध्यापन

ब) मित्र वर्तुळ

क) सांघिक अध्यापन

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार): **[20]**

अ) समावेशित शिक्षणाची तत्त्वे.

ब) समावेशक वर्गांमध्ये शैक्षणिक अहवालाचे महत्व

क) यशस्वी समावेशनासाठी वैयक्तिक शैक्षणिक योजना (IEP) चे महत्त्व

ड) समावेशक शिक्षणाचे दृष्टिकोन

इ) समावेशक शिक्षणासाठी सहकार्यात्मक तंत्र

फ) सर्वसमावेशक शिक्षणासाठी शिक्षकांमध्ये विविध कौशल्य विकसन.

Total No. of Questions : 3] **SEAT No. :**

PD-1379 **[Total No. of Pages : 4**

[6426]-256

S.Y. M.Ed. (General)

M.Ed. 307 : Educational Technologies, Instructional Design & E-learning

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) What are instructional strategies? Explain following strategies with the help of their educational implications.

a) Lecture - demonstration

b) Team teaching

c) Discussion and panel discussion

d) Seminar and Tutorial **[15]**

OR

Differentiate

a) Teaching and Instructions

b) Conditioning and Training with the help of following points

i) Concept

ii) Role of teacher

iii) Student Participation

iv) Process

v) Educational implication

[15]

P.T.O.

Q2) Explain in detail 'ADDIE' model of communication. **[15]**

OR

Define e-learning. Explain its application in current education system with suitable examples. **[15]**

Q3) **Write short notes on (Any Four)** **[20]**

a) Any five uses of educational technology in education.

b) Write multimedia applications of CAL.

c) What do you mean by Digital learning objects?

d) Concept of Online management system.

e) Applications of visualizing and observing modes of communication on students learning.

f) Educational implications of Shanon's model of communication.

Total No. of Questions : 3]

PD-1379

[6426]-256

S.Y. M.Ed. (General)

M.Ed. 307 : Educational Technologies, Instructional Design & E-learning

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना: *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.*
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शावितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्रश्न 1) अनुदेशन प्रयुक्त्या म्हणजे काय? खालील अनुदेशन प्रयुक्त्या त्यांच्या शैक्षणिक उपयोजनाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

अ) व्याख्यान – दिग्दर्शन

ब) सांघिक अध्यापन

क) चर्चा व गटचर्चा

ड) परिसंवाद आणि कार्यशाळा **[15]**

किंवा

अ) अध्यापन व अनुदेशन

ब) अभिसंधान व प्रशिक्षण यांतील फरक खालील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा.

i) संकल्पना

ii) शिक्षकाची भूमिका

iii) विद्यार्थ्यांचा सहभाग

iv) प्रक्रिया

v) शैक्षणिक उपयोजन **[15]**

प्रश्न 2) संप्रेषणाचे 'ADDIE' चे प्रतिमान विस्तृतपणे स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

'ई' अध्ययन व्याख्या लिहा. सद्यस्थितीतील शिक्षण प्रणालीत त्याचे उपयोजन सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) शिक्षणात शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचे कोणतेही पाच उपयोग

ब) संगणक सहाय्यित अध्ययन (CAL) चे बहुविध माध्यमांचे उपयोजन लिहा.

क) अंकीय (डिजीटल) अध्ययन साधने म्हणजे काय?

ड) ऑनलाईन व्यवस्थापन प्रणालीची संकल्पना

इ) श्रव्यदृश्यावलोकन (Visualizing) आणि निरीक्षण या संप्रेषण माध्यमांचे विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनासाठी उपयोजन.

फ) शॅननच्या संप्रेषण प्रतिमानाचे शैक्षणिक उपयोजन.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1380

[Total No. of Pages : 4

[6426]-257

M.Ed. (Genaral)

EDUCATION

308 : Advanced Research Methodology and Inferential Statistics

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is 350 to 400 words and for the question of 5 marks is 150.***

Q1) What is meant by mixed research methods? Explain it's necessity with appropriate example in Educational research. **[15]**

OR

Elaborate content analysis with the help of following points :

a) Need

b) Importance

c) Procedure

Q2) The researcher has obtained following sets of post test scores from three randomly formed groups. **[15]**

Group X_1	2	3	2	4	3	3	2
Group X_2	5	6	2	4	3	4	6
Group X_3	3	4	2	5	6	7	4

With F-test, determine whether the mean scores of groups are significantly different?

OR

P.T.O.

a) A scale measuring Interest towards map reading was given to std. VIII students in the biginning of an academic year. After completion of an academic year, same scale was given to them the data collected are as follows. **[10]**

	Initial test	Final test
Number of Students	80	80
Mean	62.8	71.9
Standard deviation	9	8
Coefficient of correlation bet'n Initial and final test	0.68	

Test the significance of difference bet'n mean scores on initial and final test using t-test.

b) Find standard deviation of the data given in following frequency distribution table. **[5]**

C.I.	80-84	75-79	70-74	65-69	60-64	55-59	50-54
F	3	5	6	7	5	3	1

Q3) **Write short notes on (any four) :** **[20]**

a) Need of qualitative research in the field of Education.

b) Explain in brief any two types of tringulation.

c) Explain use of Ms-Excel in data analysis.

d) Biserial correlation.

e) Calculate the percentile of the score - 21.

Score	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39	20-29	10-19	0-9
F	3	2	3	2	5	4	3	3

f) Write properties of Normal Probability Curve (NPC).

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

PD-1380

[6426]-257

M.Ed. (Genaral)

EDUCATION

308 : Advanced Research Methodology and Inferential Statistics

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 आहे आणि 5 गुणांच्या प्रश्नासाठी 150 आहे.

प्रश्न 1) मिश्र संशोधन पद्धती म्हणजे काय? मिश्र संशोधनाचे शैक्षणिक संशोधनामधील महत्त्व योग्य उदाहरणाद्वारे स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

खालील मूद्दयाच्या आधारे आशय विश्लेषण स्पष्ट करा.

अ) गरज

ब) महत्त्व

क) पद्धत

प्रश्न 2) यादृच्छिकपणे तयार केलेल्या तीन गटांकडून संशोधकास खालीलप्रमाणे उत्तर चाचणी प्राप्तांक मिळाले. **[15]**

गट X_1	2	3	2	4	3	3	2
गट X_2	5	6	2	4	3	4	6
गट X_3	3	4	2	5	6	7	4

F - कसोटीचा वापर करुन गटांच्या प्राप्तांकाच्या मध्यमानामधील फरकाची सार्थकता ठरवा.

किंवा

अ) इयत्ता आठवीच्या विद्यार्थ्यांना 'नकाशा वाचनाप्रती आवड' मोजणारी शलाका शैक्षणिक वर्षाच्या सुरुवातीस दिली. शैक्षणिक वर्ष पूर्ण झाल्यानंतर त्यांना तीच शलाका पून्हा दिली. संकलीत माहीती खालीलप्रमाणे **[10]**

	पूर्व चाचणी	अंतिम चाचणी
विद्यार्थी संख्या	80	80
मध्यमान	62.8	71.9
प्रमाणविचलन	9	8
पूर्व चाचणी व उत्तर चाचणी या मधील सहसंबंध सहगूणक	0.68	

t-कसोटीचा वापर करुन पूर्व चाचणी आणि अंतिम चाचणीच्या प्राप्तांकाच्या माध्यमानामधील फरकाची सार्थकता तपासा.

ब) खालील वारंवारिता वितरण सारणीत दिलेल्या माहितीचे प्रमाणविचलन काढा. **[5]**

C.I.	80-84	75-79	70-74	65-69	60-64	55-59	50-54
F	3	5	6	7	5	3	1

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) गुणात्मक संशोधनाची शिक्षणक्षेत्रातील गरज

ब) त्रिमितीकरणाचे कोणतेही दोन प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) माहिती विश्लेषणात एम.एस. एक्सेल (Ms-Excel) चा उपयोग स्पष्ट करा.

ड) द्विश्रेणी सहसंबंध

इ) 21 ह्या प्राप्तांकाचा शततमक काढा.

Score	70-79	60-69	50-59	40-49	30-39	20-29	10-19	0-9
F	3	2	3	2	5	4	3	3

फ) प्रसामान्य संभव वक्राचे गूणधर्म लिहा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1381

[Total No. of Pages : 2

[6426]-258

S.Y.M.Ed. (General)

EDUCATION

MED 309 : Perspectives, Research and Issues in Teacher Education

(2015 Pattern) (Semester - III)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for quetions of 5 marks is 130 to 150 words.***
4) ***Word limit for questions of 15 marks is 350 to 400 words.***

Q1) Explain concept of E-teacher education. Write importance of E-teacher education in present situation. **[15]**

OR

Write the concept of professional development in teacher education. What efforts should be taken by teacher for qualitative professional development.**[15]**

Q2) Explain the purpose and nature of research in teacher education. Explain any 3 areas of research in teacher education with example. **[15]**

OR

Explain the concept of privatization. Write the effects of privatization on teacher education with examples. **[15]**

Q3) Write short notes. (Any four) **[20]**

a) Globalization in teacher education.

b) Reflective teacher education.

c) Suggest remedies for maintaining the quality of teacher education.

d) Need of research in teacher education.

e) Importance of performance appraisal of teachers.

f) Use of constructivism in teacher education.

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1381

[6426]-258

S.Y.M.Ed. (General)

EDUCATION

MED 309 : Perspectives, Research and Issues in Teacher Education

(2015 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 2 तास]* *[एकूण गुण : 50*

सूचना :- *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 5 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

4) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.

प्र.1) ई-शिक्षक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. ई-शिक्षक शिक्षणाची सध्यस्थितीतील महत्त्व स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

शिक्षक-शिक्षणातील व्यावसायिक विकासाची संकल्पना लिहा. शिक्षकाने गुणात्मक व्यावसायिक विकासासाठी कोणते प्रयत्न केले पाहिजे? **[15]**

प्र.2) शिक्षक-शिक्षणातील संशोधनाचा हेतू व स्वरूप स्पष्ट करून शिक्षक-शिक्षणातील संशोधनाची कोणतीही 3 क्षेत्रे सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

खाजगीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. खाजगीकरणाचे शिक्षक शिक्षणावर होणारे परिणाम सोदाहरण लिहा. **[15]**

प्र.3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) शिक्षक शिक्षणातील जागतिकीकरण

ब) विमर्शी (Reflective) शिक्षक शिक्षण

क) शिक्षक शिक्षणातील गुणवत्ता टिकवून ठेवण्यासाठी उपाय सूचवा.

ड) शिक्षक शिक्षणातील संशोधनाची गरज

इ) शिक्षकांच्या कार्यक्षमता मूल्यांकनाचे महत्त्व

फ) शिक्षक शिक्षणात ज्ञानरचनावादाचा उपयोग

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1382

[Total No. of Pages : 4

[6426]-259
S.Y.M.Ed. (General)
MED 401 : EDUCATIONAL MANAGEMENT
(2015 Pattern) (Semester - IV)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for question of 15 marks is about 350-400 words.***
4) ***Word limit for question of 5 marks is about 130-150 words.***

Q1) Explain management with the help of following points **[15]**

a) Management concept

b) Need of management

c) Important of Educational management

d) Characteristics of good Government employee.

OR

Explain the role of supervisor, students, teacher and parents in curriculum Development and Evaluation with suitable examples. **[15]**

Q2) Explain Educational supervision with the help of following points. **[15]**

a) Concept

b) Functions

c) Defects

d) Remedies

OR

Write the concept of quality management. Which activities should be there for teachers to increase quality. Explain with suitable examples. **[15]**

Q3) Write short notes (any four) **[20]**

a) Characteristics of Educational Management.

b) Evaluation of the students.

c) Importance of quality management in education.

d) Characteristics of good leadership.

e) Principles of finance management.

f) Organizational Development.

❃ ❃ ❃

Total No. of Questions : 3]

PD1382

[6426]-259

S.Y.M.Ed. (General)

MED 401 : EDUCATIONAL MANAGEMENT

(2015 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] **[एकूण गुण : 50**

सूचना :–
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 350-400 शब्द.
4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्द मर्यादा 130-150 शब्द.
5) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मुळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्र.1) व्यवस्थापन खालील मुद्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) व्यवस्थापनाची संकल्पना

ब) व्यवस्थापनाची गरज

क) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचे महत्व

ड) उत्तम प्रशासकीय अधिकाऱ्याची वैशिष्ट्ये

किंवा

अभ्यासक्रम विकास व मूल्यांकनामध्ये पर्यवेक्षक, विद्यार्थी, शिक्षक व पालक यांची भूमिका योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.2) शैक्षणिक पर्यवेक्षणाचे खालील मुद्दे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) संकल्पना

ब) कार्ये

क) उणिवा

ड) उपाय

किंवा

गुणवत्ता व्यवस्थापनाची संकल्पना लिहा. शिक्षकांची गुणवत्ता वाढविण्यासाठी तुमच्या मते कोणकोणते उपक्रम असावेत ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा. **[15]**

प्र.3) टीपा लिहा. (कोणत्याही 4) **[20]**

अ) शैक्षणिक व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्ये

ब) विद्यार्थीये मूल्यमापन

क) शिक्षणामधील गुणवत्ता व्यवस्थापनाचे महत्त्व

ड) चांगल्या नेतृत्वाची वैशिष्ट्ये

इ) वित्त व्यवस्थापनाची तत्वे

फ) संघटनात्मक विकास

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD1383

[Total No. of Pages : 2

[6426]-260
S.Y. M.Ed. (General)
EDUCATION
M.Ed.402: Comparative Education
(2015 Pattern) (Semester - IV)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain concept of Comparative Education. Distinguish between comparative education & international education. **[15]**

OR

Explain problems in higher education? Suggest remedies for quality improvement in higher education. **[15]**

Q2) Explain in detail about current status of women education from World's perspective. Explain your role in women empowerment through education. **[15]**

OR

What are various educational problems in developing Asiatic countries? Compare the educational system in Japan & India with the help of following points : **[15]**

a) Present status of higher education.
b) Impact of culture on education.
c) Distance education.

Q3) Write short note on (any four) : **[20]**

a) Sociological approach of comparative education.
b) Educational problems in Adult Education.
c) Problems of technical education.
d) Impact of Religious factors on education.
e) Effect of Geographical background on education.
f) Distance education in Australia.

ⓘⓘⓘⓘ

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD1383

[6426]-260

S.Y. M.Ed. (General)

EDUCATION

M.Ed.402: Comparative Education

(2015 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 50

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.

प्र.1) तुलनात्मक शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा. तुलनात्मक शिक्षण आणि आंतरराष्ट्रीय शिक्षण फरक स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

उच्च शिक्षणातील समस्या स्पष्ट करा. उच्च शिक्षणातील गुणवत्ता विकसनातील उपाय सूचवा. **[15]**

प्र.2) जागतिक दृष्टिकोनातून स्त्रीशिक्षणाची सद्यस्थिती विस्तृतपणे स्पष्ट करा. शिक्षणाच्या भूमिकेतून महिला सबलीकरणात तुमची भूमिका स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

विकसनशील आशियाई देशातील शिक्षणाच्या विविध समस्या सांगा. खालील मुद्यांच्या आधारे जपान आणि भारत या देशातील शिक्षण पध्दतींची तुलना करा. **[15]**

अ) उच्च शिक्षणाची सद्यस्थिती

ब) संस्कृतीचा शिक्षणावर प्रभाव

क) दूरस्थ शिक्षण

प्र.3) खालील प्रश्नांवर टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) तुलनात्मक शिक्षणातील सामाजिक दृष्टिकोन

ब) प्रौढ शिक्षणातील शैक्षणिक समस्या

क) तंत्रज्ञान शिक्षणातील समस्या

ड) धार्मिक घटकांचा शिक्षणावरील प्रभाव

इ) देशाच्या भौगोलिक परिस्थितीचा शिक्षणावर परिणाम

फ) ऑस्ट्रेलियातील दूरस्थ शिक्षण

ⓘⓘⓘⓘ

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1384

[Total No. of Pages : 2

[6426]-261

M.Ed. (General)

403 : EDUCATION OF CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

(2015 Pattern) (Semester - IV)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questios of 05 marks is about 130 to 150 words.***
5) ***Students should strictly follow the given word limit.***
6) ***Supplement will not be provided.***

Q1) Explain the historical development of special education in India, U.K. and U.S.A. **[15]**

OR

Explain the concept, nature and causes of Hearing Impairment.

Q2) Explain the concept and functions of vocational Guidance institution in detail. **[15]**

OR

What is Rehabilitation? Explain the importance and nature of community based rehabilitation.

Q3) **Write short notes (any four) :** **[20]**

a) What are the provisions of special education in programme of action 1992?
b) What is the nature of sociological perspectives of special education?
c) What is the concept of Intellectual Impairment?
d) Explain the nature of involvement of parent and community in education of children with special needs.
e) Explain the characteristics of curriculum of special education.
f) What is the importance of teaching aids in special education?

⌘⌘⌘

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD-1384

[6426]-261

M.Ed. (General)

403 : विशेष गरजा असणाऱ्या बालकांचे शिक्षण

(2015 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*
5) *शब्दमर्यादा कटाक्षाने पाळावी.*
6) *पुरवणी दिली जाणार नाही.*

प्रश्न 1) विशेष शिक्षणाची ऐतिहासिक प्रगती भारत, इंग्लंड आणि अमेरिकेत कशी झाली, ते स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

श्रवणदोषाची संकल्पना, स्वरूप आणि कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) व्यावसायिक मार्गदर्शनाची संकल्पना आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

पुनर्वसन म्हणजे काय? समाज आधारित पुनर्वसनाचे महत्त्व आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) कृती-कार्यक्रम - 1992 यातील विशेष शिक्षणाच्या तरतुदी काय आहेत?

ब) विशेष शिक्षणाच्या समाजशास्त्रीय दृष्टीकोनाचे स्वरूप काय आहे?

क) बौद्धिक अक्षमतेची संकल्पना काय आहे?

ड) विशेष शिक्षणातील पालक आणि समाजाच्या सहभागांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

इ) विशेष शिक्षणाच्या अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

फ) विशेष शिक्षणात शैक्षणिक साधनांचे महत्त्व काय आहे?

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1385

[Total No. of Pages : 4

[6426]-262

M.Ed. (General) (Two Year Programme)

404 : GUIDANCE AND COUNSELING

(2015 Pattern) (Semester - IV)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answer limit.***

300 - 350 words for 15 marks question.

150 - 200 words for 05 marks question.

Q1) What is guidance? What are the types of guidance? Explain the need of Educational, Career and health guidance in present set up. Give an example. **[15]**

OR

Explain Home Visits, Interview and observation as techniques of guidance by referring following points. **[15]**

a) Concept

b) Limitations

c) Utility in guidance

Q2) What is Counselling? Explain carl Roger's client centered therapy. Write its significance in counselling with example. **[15]**

OR

Give the types of placement and explain the aims of placement service. What is the responsibility of the school and community about the placement services with example. **[15]**

Q3) **Write Short notes (Any Four)** **[20]**

a) Concept of Psychological bases of Guidance.

b) Difference between Directive and Non-Directive counselling (any 5 points)

c) Identification of mdadjusted children.

d) Importance of follow up services.

e) Features of effective counsellor.

f) Write a short note on Rational Emotive Therapy.

Total No. of Questions : 3]

PD-1385

[6426]-262

M.Ed. (General) (Two Year Programme)

404 : GUIDANCE AND COUNSELING

(2015 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना:
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शावितात.*
3) *उत्तर मर्यादा :*
300- 350 शब्द 15 गुण असणाऱ्या प्रश्नांसाठी
150- 200 शब्द 05 गुण असणाऱ्या प्रश्नांसाठी

प्रश्न 1) मार्गदर्शन म्हणजे काय? मार्गदर्शनाचे प्रकार कोणते? सदयस्थितीत शैक्षणिक, रोजगार आणि आरोग्य मार्गदर्शनाची गरज सोदाहरण स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

मार्गदर्शनाच्या गृहभेटी, मुलाखत आणि निरीक्षण तंत्राचे पुढील मुदयाच्या संदर्भात स्पष्टीकरण करा. **[15]**

अ) संकल्पना

ब) मर्यादा

क) मार्गदर्शनातील उपयुक्तता

प्रश्न 2) समुपदेशन म्हणजे काय? कार्ल रॉजर्स यांची ग्राहक केंद्रित उपपत्ती स्पष्ट करा. समुपदेशनातील त्यांचे योगदान सोदाहरण लिहा. **[15]**

किंवा

स्थापनासेवेचे प्रकार सांगून, स्थापना सेवेचे उद्देश स्पष्ट करा. स्थापनासेवा कार्याबाबत शाळा व समाजाची जबाबदारी स्पष्ट करा. **[15]**

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) मार्गदर्शनाची मानसशास्त्रीय अधिष्ठानाची संकल्पना.

ब) निर्देशित आणि अनिर्देशित समुपदेशनातील फरक (कोणतेही पाच मुद्दे)

क) कुसमायोजित बालकांची ओळख

ड) अनुधावन सेवेचे महत्व

इ) उत्कृष्ट समुपदेशकाची गुणवैशिष्टये

फ) टिप लिहा. तार्किक व भावनिक उपपत्ती

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1386

[Total No. of Pages : 2

[6426]-263

S.Y. M.Ed. (General)

405 : Testing, Measurement and Evaluation in Education

(2015 Pattern) (Semester - IV)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Word limit for questions of 15 marks is about 350 to 400 words.***
4) ***Word limit for questions of 5 marks is about 130 to 150 words.***

Q1) Explain testing with the help of the following points. **[15]**

a) Meaning & concept

b) Need

c) Uses

OR

What is teacher effactiveness? Explain testing of teacher effactiveness.

Q2) Explain different scaling methods with suitable examples. In your opinion, which scale is generally used for collecting data in the field of education? And why? **[15]**

OR

What is Item analysis? Explain it's importance in the improvement of test.

Q3) **Write short notes (any four) :** **[20]**

a) What is Diagnostic test?

b) Need of remedial Assessment.

c) Transformation of test scores in terms of Z and T-scores.

d) Influence of enviornmental factors on test scores.

e) Importance of online examination.

f) Describe importance of feedback.

♦ ♦ ♦

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PD-1386

[6426]-263
S.Y. M.Ed. (General)
405 : Testing, Measurement and Evaluation in Education
(2015 Pattern) (Semester - IV)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना :
1) *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*
3) *15 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 350 ते 400 शब्द.*
4) *5 गुणांच्या प्रश्नांसाठी शब्दमर्यादा 130 ते 150 शब्द.*

प्रश्न 1) परिक्षण खालील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. **[15]**

अ) अर्थ व संकल्पना ब) गरज

क) उपयोग

किंवा

शिक्षण परिणामकारकता म्हणजे काय? शिक्षकांच्या परिणामकारकतेचे परीक्षण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) विविध प्रमाणन पद्धती (scaling methods) योग्य उदाहरणासह स्पष्ट करा. तुमच्यामते शिक्षणक्षेत्रामध्ये माहिती संकलनासाठी कोणती प्रमाणन पद्धती वापरली जाते? व का? **[15]**

किंवा

विधान विश्लेषण (Item analysis) म्हणजे काय? चाचणी सुधारण्यासाठी विधान विश्लेषणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : **[20]**

अ) नैदानिक चाचणी म्हणजे काय?

ब) उपचारात्मक मूल्यांकनाची गरज.

क) चाचणी प्राप्तांकांचे T - आणि Z प्राप्तांकांमध्ये रूपांतरण.

ड) चाचणी प्राप्तांकावर परिस्थितीजन्य घटकांचा प्रभाव.

इ) ऑनलाईन परिक्षेचे महत्त्व.

फ) प्रत्याभरणाचे महत्त्व विशद करा.

♦ ♦ ♦

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PD-1387

[Total No. of Pages : 4

[6426]-264

M.Ed. (General)

EDUCATION

406 : Advanced Educational Statistics

(2015 Pattern) (Semester - IV) (Optional)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 50*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Word limit for the questions of 15 marks is 350-400 words.*
4) *Word limit for the questions of 5 marks is 130-150 words.*
5) *Use of simple calculator & statistical tables is allowed.*
6) *No supplement will be provided.*

Q1) Explain partial & multiple correlation with hypothetical example. **[15]**

OR

The experimental study was carried out to determine the effect of four groups. With different teaching methods on the mathematics achievement. Four groups each consist of five students of Class IX. The scores obtained in a achievement test were as follows :

Apply the technique of analysis of variance (ANOVA) to test the null hypothesis. **[15]**

Group A	Group B	Group C	Group D
4	6	12	10
6	8	16	10
2	6	14	10
6	10	8	6
2	0	20	4

P.T.O.

Q2) Explain Mann Whitney U-test hypothetical example. **[15]**

OR

a) What are defects in normality? What is the need of normality testing? **[10]**

b) Explain in brief any 2 applications of normal probability curve. **[5]**

Q3) Write short notes on any four : **[20]**

a) Significance of coefficient of correlation.

b) Meaning of variance

c) Scatter diagram

d) Test-retest method

e) Concept of diagonal factor analysis

f) Need of correlational matrix

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

PD-1387

[6426]-264
M.Ed. (General)
EDUCATION
406 : Advanced Educational Statistics
(2015 Pattern) (Semester - IV) (Optional)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) 15 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 350-400 शब्द.

4) 5 गुणांच्या प्रश्नासाठी शब्द मर्यादा 130-150 शब्द.

5) पुरवणी दिली जाणार नाही.

6) मराठी रूपांतराबाबत शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विश्वसनीय मानावेत.

प्रश्न 1) काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने भागश : व बहुविध सहसंबंध स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

विविध अध्यापन पद्धतींचा गणित विषयातील संपादनावर होणारा परिणाम अभ्यासण्यासाठी चार समूहांवर प्रायोगिक पद्धत राबविण्यात आली. या चार समूहांमध्ये प्रत्येकी पाच विद्यार्थी (इयत्ता 9) होते. संपादन चाचणीतील प्राप्तांक खाली दिलेले आहेत. शून्य परिकल्पनेच्या परिक्षणासाठी प्रसरण विश्लेषण तंत्राचा उपयोग करा. **[15]**

गट अ	गट ब	गट क	गट ड
4	6	12	10
6	8	16	10
2	6	14	10
6	10	8	6
2	0	20	4

प्रश्न 2) काल्पनिक उदाहरणाच्या सहाय्याने मन व्हिटणे यू-चाचणी स्पष्ट करा. **[15]**

किंवा

अ) प्रसामान्यतेचे दोष कोणते आहेत? प्रसामान्यतेच्या परीक्षणाची गरज का आहे? **[10]**

ब) प्रसामान्य संभव वक्राचे उपयोजन थोडक्यात स्पष्ट करा. कोणतेही दोन. **[5]**

प्रश्न 3) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) सहसंबंध गुणकाचे महत्त्व

ब) प्रसरणाचा अर्थ

क) विस्तरण चित्र

ड) चाचणी-पुनर्चाचणी पद्धती

इ) कर्णरेषा घटक विश्लेषणाची संकल्पना

फ) सहसंबंध मॅट्रिक्सची गरज

▽▽▽▽